

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ
ТА МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Відділ модернізації механізмів управління економікою

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ

галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність 051 «Економіка»
освітньо-науковий рівень доктор філософії
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2024/2025
Семестр 3
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання,
навчання та оцінювання українська
Форма заключного
контролю іспит

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» _____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» _____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» _____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Робоча програма навчальної дисципліни «Система національних рахунків»
розроблена на основі освітньо-наукової програми 051 – Економіка та навчального плану.
Підготовлено першим заступником директора ДНДІМЕ д.е.н. Гужвою І.Ю.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Начальник відділу модернізації механізмів
управління економіки

 / Галасюк В.В. /

(підпис)

(ПІБ)

Протокол № 2 від «27» 08 2024 р.

1. Коротка анотація до дисципліни

Сучасним міжнародним стандартом міжнародних організацій у галузі національного рахівництва є система національних рахунків (СНР). У країнах з ринковою економікою СНР є важливою складовою економічної статистики. Дані національних рахунків використовуються органами державного управління при прийнятті рішень при формуванні макроекономічної політики. Вони також використовуються широким колом споживачів при побудові економетричних моделей та прогнозів, в макро- та мікроекономічному аналізі при оцінці фінансових результатів, ступеня ризиків, розвитку зовнішньоекономічної діяльності та міжнародних зіставлень. Система національних рахунків – це інтегрована система, яка дає змогу створити інформаційну базу для вивчення реальних процесів, які відбуваються в ринковій економіці. У світовій практиці систему національних рахунків розглядають як основний метод комплексного аналізу економіки. Метою створення та аналізу системи національних рахунків є характеристика найзагальніших закономірностей, взаємозв'язків і пропорцій в економічному розвитку країни, виявлення основних тенденцій динаміки економічних процесів, що відображаються на окремих рахунках, і всієї економіки в цілому. У процесі досягнення цілей виявляються пропорції і результати економічної діяльності в розрізі секторів і галузей економіки, окремих форм власності; з'ясовуються процес утворення, розподілу та перерозподілу доходу в економіці; досліджуються процеси утворення та використання кінцевого доходу галузей і секторів. Дисципліна «Система національних рахунків» спрямована на створення умов і надання можливостей усвідомлення основних понять і категорії СНР, яка є основою економічної статистики та оцінювання загальних закономірностей формування, функціонування й розвитку економіки, а також розвиток та закріплення навичок використання даних СНР, що виправдали себе на практиці.

1. *Мета курсу* - надання знань щодо побудови системи національних рахунків (СНР) та загальних закономірностей функціонування й розвитку економіки.

Завдання дисципліни - вивчення основних категорій та принципів побудови СНР, методів аналізу структури і динаміки економічних процесів; набуття вмінь і навичок використання даних СНР.

2. *Формат курсу*: очний (offline).

3. *Програмні результати навчання (інтегральні, фахові компетентності)*:

Зміст компетентностей	Ступінь сформованості компетентності	Оцінювання
ЗК03. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	Частково. Разом з іншими освітніми компонентами освітньої програми	Поточне, рубіжне (тестовий контроль), підсумкове (залік)
ЗК04. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.	Частково. Разом з іншими освітніми компонентами освітньої програми	Поточне, рубіжне (тестовий контроль), підсумкове (залік)

ЗК 05. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	Частково. Разом з іншими освітніми компонентами освітньої програми	Поточне, рубіжне (тестовий контроль), підсумкове (залік)
ЗК 06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	Частково. Разом з іншими освітніми компонентами освітньої програми	Рубіжне (оцінювання індивідуальних завдань-кейсів у формі презентації), підсумкове (у формі оцінювання тексту наукового проекту і усного виступу-презентації)
ЗК09. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.	Частково. Разом з іншими освітніми компонентами освітньої програми	Поточне, рубіжне (тестовий контроль), підсумкове (залік)
ФК06. Використовувати міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг з дотриманням вимог професійної етики в процесі практичної діяльності.	Частково. Разом з іншими освітніми компонентами освітньої програми	Поточне, рубіжне (тестовий контроль), підсумкове (залік)
ФК07. Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства.	Частково. Разом з іншими освітніми компонентами освітньої програми	Поточне, рубіжне (тестовий контроль), підсумкове (залік)
ФК08. Здатність виконувати адміністративно-управлінські функції у сфері діяльності суб'єктів господарювання, органів державного сектору.	Частково. Разом з іншими освітніми компонентами освітньої програми	Поточне, рубіжне (тестовий контроль), підсумкове (залік)
ФК09. Здатність здійснювати діяльність з консультування власників, менеджменту підприємства та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.	Частково. Разом з іншими освітніми компонентами освітньої програми	Поточне, рубіжне (тестовий контроль), підсумкове (залік)

Формування сукупності компетентностей спрямоване на досягнення програмних результатів навчання:

ПРН 03. Вільно спілкуватися іноземною мовою усно і письмово при обговоренні результатів досліджень та інновацій.

ПРН 04. Організувати, розвивати, моделювати системи обліку і координувати діяльність облікового персоналу з урахуванням потреб менеджменту суб'єктів господарювання.

ПРН 05. Володіти інноваційними технологіями, обґрунтовувати вибір та

пояснювати застосовування нової методики підготовки і надання облікової інформації для потреб управління суб'єктом господарювання.

ПРН 06. Визначати інформаційні потреби користувачів облікової інформації в управлінні підприємством, надавати консультації управлінському персоналу суб'єкта господарювання щодо облікової інформації.

ПРН 09. Формувати фінансову звітність за національними та міжнародними стандартами для суб'єктів господарювання на корпоративному рівні, оприлюднювати й використовувати відповідну інформацію для прийняття управлінських рішень.

ПРН 15. Застосовувати наукові методи досліджень у сфері обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування та імплементувати їх у професійну діяльність та господарську практику.

ПРН 16. Здійснювати публічні ділові і наукові комунікації задля вирішення комунікативних завдань державною та іноземними мовами.

ПРН 17. Готувати й обґрунтовувати висновки задля консультування власників, менеджменту суб'єкта господарювання та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

ПРН 18. Дотримуватися норм професійної та академічної етики, підтримувати врівноважені стосунки з членами колективу (команди), споживачами, контрагентами, контактними аудиторіями.

ПРН 19. Вміти проектувати, планувати і проводити пошукові і розвідувальні роботи, здійснювати їх інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.

ПРН 22. Вміти здійснювати контроль за виконанням коштів, за обчисленням та сплатою податків і платежів, за дотриманням правил надання фінансових послуг, проведенням ревізії, аудиту; за дотриманням правил безпеки праці та санітарно-гігієнічних вимог.

ПРН 23. Вміти здійснювати навчання та перевірку професійних знань персоналу, реалізувати виховну роботу в колективі, здійснювати самоосвіту та підвищувати кваліфікацію.

ПРН 24. Вміти організовувати Інтернет – ресурси, демонструвати міждисциплінарні знання у сфері теорії та практики обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування в обсязі, необхідному для вирішення практичних, дослідних та науково-методичних завдань.

4. **Тривалість курсу.** 120 годин (4 кредити ЄКТС), з них: 40 годин аудиторної роботи; 80 годин – самостійної роботи, екзамен.

5. **Статус дисципліни:** вибіркова дисципліна професійної підготовки.

6. **Постреквізити** – спирається на такі дисципліни: макроекономіка, статистика, фінанси, фінанси підприємства, фінансовий облік 1, фінансовий облік 2.

7. **Технічне й програмне забезпечення /обладнання** – *програми та сервіси для перевірки оригінальності текстів (Plagiatus, Antiplagiat, Unichek).*

8. **Політика курсу:**

- Передбачає роботу в команді.
- Виконання завдань у встановлений термін.

- Відпрацювання пропущених занять можливе під час самостійної підготовки та консультацій викладача.

- Дотримання академічної доброчесності (Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі аспіранта - відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату).

- Презентації та доповіді мають бути авторськими і оригінальними.

- Уся література, яку аспіранти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Аспіранти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

9. Зміст дисципліни:

РОЗПОДІЛ ГОДИН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Види робіт за навчальним планом	Години
Аудиторні заняття, у т.ч.:	40
Лекції	20
Практичні заняття	20
Самостійна робота	80
Всього:	120 (4 кредити)
Форма підсумкового контролю	Іспит

Курс складається з двох змістових модулів. Кожен модуль, у свою чергу, складається з лекційної та семінарської/практичної частин:

- **Змістовий модуль 1** «Теоретичні основи національного рахівництва»;
- **Змістовий модуль 2** «Теоретичні основи національного рахівництва»

Тематичний план

Тема	Всього	Кількість годин			
		з них		Інд. робота	С.Р.
		Лекції	Практичні		
Змістовий модуль 1 «Теоретичні основи національного рахівництва»					
Тема 1. Основні етапи становлення і розвитку національного рахівництва	12	2	2	-	8
Тема 2. Загальна характеристика СНР 2010 та класифікації в СНР.	12	2	2	-	8
Змістовий модуль 2 «Поточні рахунки та рахунки нагромадження»					
Тема 3. Рахунок виробництва.	12	2	2	-	8
Тема 4. Рахунок утворення доходу.	12	2	2	-	8
Тема 5. Рахунки розподілу та використання доходу.	12	2	2	-	8
Тема 6. Рахунки нагромадження.	12	2	2	-	8
Тема 7. Баланси.	12	2	2	-	8

Тема 8. Рахунок товарів і послуг та рахунки «іншого світу».	12	2	2	-	8
Тема 9. Оцінка тіньової економіки в СНР.	12	2	2	-	8
Тема 10. Агрегати в СНР та аналітичні можливості СНР.	12	2	2	-	8
Всього:	120	20	20	-	80

10. **Форми і методи навчання.** Основними видами навчальних аудиторних занять є лекції, семінарські заняття, консультації.

При викладанні *лекційного матеріалу* передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції-бесіди, лекції-візуалізації.

Лекція-бесіда забезпечує безпосередній контакт викладача з аудиторією і дозволяє привернути Вашу увагу до найбільш важливих питань теми лекції, визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу.

Лекція-візуалізація включає візуальну форму подачі лекційного матеріалу технічними засобами навчання. Читання такої лекції зводиться до розгорнутого або короткого коментування викладачем візуальних матеріалів, що переглядаються.

Лекція-аналіз конкретної ситуації нагадує лекцію-дискусію: на обговорення викладач виносить не питання, а конкретну ситуацію (т. зв. мікроситуації, які демонструються аудиторії усно або у вигляді відео-запису тощо). Викладач активізує діалог за допомогою спеціально спрямованих запитань, підказок, зіставленням різних поглядів, а іноді й їх зіткненням.

При проведенні *семінарських занять* передбачено поєднання таких форм і методів навчання як робота у малих групах, дискусія, публічний виступ, групові проекти та кейс-завдання.

Ви працюєте з інформацією вдома, зокрема з використанням мережі Інтернет (*див. рекомендовану літературу*), під час занять виконуєте усні та письмові завдання. Програмою курсу передбачено посилену практичну підготовку (*зміст і критерії оцінювання див.: Робоча навчальна програма дисципліни*).

12. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Самостійна робота включає дослідження електронних джерел, пошук друкованих публікацій (наукові праці, статті у періодичних виданнях, документи, офіційні звіти, статистичні матеріали, законодавчі та інші нормативно-правові акти за дисципліною).

Критерії оцінювання:

- змістовність – 3 бали
- відповідність темі та вимогам оформлення – 2 бали.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 5 балів.

13. Форми проведення підсумкового контролю та критерії оцінювання.

Поточний контроль відбувається впродовж вивчення дисципліни на семінарських заняттях у формі: семінарів-круглих столів та семінарів з індивідуальною роботою. Під час поточного контролю оцінюються такі компоненти:

- повнота відповіді – 3 бали;
- аналіз різних точок зору, джерел літератури, підходів до вивчення проблеми (питання) – 5 балів;
- вільне володіння інформацією, відповіді на додаткові запитання – 2 бали.

Максимальна кількість балів - 10 балів.

Рубіжний (модульний) контроль відбувається в кінці вивчення блоків змістових модулів і здійснюється у вигляді виконання індивідуальних завдань-кейсів у формі презентації за тематикою самостійного вивчення матеріалу відповідного змістового модуля (5 хв. зі слайдами). Тематика завдань вибирається аспірантом у прив'язці до теми наукового дослідження і в кінцевому випадку має слугувати розширенню знань, навиків та можливостей, необхідних для написання дисертації. Під час рубіжного (модульного) контролю оцінюються такі компоненти:

- слайди до презентації – 5 балів
- повнота розкриття теми, висвітлення сучасної проблематики, аналіз різних концепцій, підходів, ідей – 10 балів
- якість оформлення бібліографічних даних, науковий стиль – 5 балів
- самостійність та креативність – 5 балів

Максимальна кількість балів - 25 балів.

14. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання:

Екзамен. Відбувається за підсумками бальної оцінки виконання всіх видів робіт, передбачуваних робочою програмою вивчення дисципліни.

Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре/Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

15. Рекомендовані джерела (література):

Базова:

1. Економічна статистика: навч. посібник. – К.: «Професіонал», 2004. 208 с.
2. Концепція розвитку системи національних рахунків, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 липня 2002 року № 413–р.
3. Лутчин Н.П. Система національних рахунків: навч. посібник. – Львів: Новий Світ – 2008. – 203 с.
4. Меламед М. Я. Структура ВВП за категоріями доходу і критерії структурної політики // Вісник НБУ. – 2010. – № 2.
5. Моторин Р. М., Моторина Т. М. Система національних рахунків: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 336 с.
6. Моторина Т.М. Національне рахівництво: навч. посіб. / Т. М. Моторина, Р. М. Моторин. – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 216 с.
7. Моторін Р.М., Трубнік – Шаковяш Т.Є., Мазур М.В. Система національних рахунків: Навч. – метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / За заг. ред. Р.М. Моторіна. – К.: КНЕУ, 2004. – 196 с.
8. Тітьонко О. М. Система макроекономічного рахівництва: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2002.
9. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посібник. – К.: Знання, 2004. – 444 с.

Додаткові

10. Бобух І.М. Перспективні напрямки трансформації балансів Системи національних рахунків // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 5.- С.243-250.
11. Герасименко С. СНР: мета впровадження та проблеми використання // Інформаційний бюлетень Держкомстату України. – 1998. – № 2.
12. Головка В. Система національних рахунків України: вчора, сьогодні, завтра // Вісник НБУ. – 2011. – №4. – С.3-6.
13. Гуляницький Л., Сергієнко І. Розробка моделей середньострокового прогнозування ВВП України // Економіст. – 2009. – № 5.
14. Кваснюк Б. ВВП України та його вартісна структура // Фінанси України. – 1996. – № 2.
15. Кваснюк Б. Інвестиційна політика та відтворення в Україні // Економіка України. – 1997. – № 9.
16. Краєвський В.М. «Національне багатство» - еволюція сприйняття та зміст економічної категорії / В.М.Краєвський // Науковий вісник Національного університету біоресурсів та природокористування України.– К., 2010.- Вип.145.- С. 376-382
17. Краєвський В.М. Аналіз співвідношення та взаємозв'язку облікових систем / В.М.Краєвський // Вісник ТНЕУ Економічний. – Тернопіль, 2010. – Вип. 5. – С.23-25
18. Краєвський В.М. Аналітично-облікове забезпечення та методологічні особливості побудови фінансового рахунку / В.М.Краєвський // Вісник національного університету ім. Т.Г.Шевченко. Економіка. – К., 2009. - №164. –

C.14-17

19. Краєвський В.М. Відповідність статистичних класифікацій як передумова побудови економічних рахунків сільського господарства / В.М.Краєвський // Агросвіт. – 2011. - №3. – С.16- 19

20. Краєвський В.М. Відтворення національного багатства та економічне зростання – обліковий аспект / В.М. Краєвський // Економічний вісник університету ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Григорія Сковороди». – Переяслав-Хмельницький, 2013. – Вип.20/4. – С.313-315

21. Краєвський В.М. Діалектична єдність облікових систем / В.М.Краєвський // Вісник ТНЕУ Економічний аналіз. – Тернопіль, 2010. – Вип. 6. – С.96-98

22. Краєвський В.М. Еволюція економічного змісту категорії «національне багатство» / В.М.Краєвський // Вісник Харківського державного аграрного університету імені Докучаєва. – Харків, 2009. - №12 (2). – С. 96-101

23. Краєвський В.М. Еволюція макроекономічних показників / В.М.Краєвський // Вісник Харківського державного аграрного університету імені Докучаєва. – Харків, 2010. - №2 (1). – С.71- 74.

24. Краєвський В.М. Облік аграрного потенціалу національного багатства: [монографія] / В.М.Краєвський – К.: видавництво «Вик Принт», 2015. – 440 с.

25. Краєвський В.М. Облік витрат за елементами, як основа отримання та аналізу доданої вартості / В.М.Краєвський // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (Економічні науки). – Мелітополь, 2010. - №2 (10). – С.251-254

26. Краєвський В.М. Облікові системи: еволюція та вектор розвитку: [монографія] / В.М.Краєвський. – К.: «Аграр Медіа Груп», 2012. – 192 с.

27. Краєвський В.М. Проблеми оцінки у різних облікових системах / В.М. Краєвський // Вісник Житомирського державного технологічного університету (Економічні науки). – Житомир, 2010. - №2 (52). – С.123-124.

28. Меламед М. ВВП України за міжнародними параметрами купівельної спроможності // Банківська справа. – 2001. – № 3.

29. Меламед М. Я. Методи та проблеми обчислення ВВП за категоріями доходу // Економіка України. – 1997. – № 2–3.

30. Москвін О. Проблеми розробки міжгалузевого балансу в системі національних рахунків // Економіка України. – 1993. – № 11. 40. Шумська С. Фінансова діяльність у вимірі показників системи національних рахунків // Економіст. – 2011. – №11. – С.13-17.

Інформаційні ресурси

31. Державна служба статистики України: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

32. Система національний рахунків: дистанційний курс / Система дистанційної освіти Moodle Університету ДФС України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://moodle.nusta.edu.ua/course/view.php?id=2166>.